

veli. Van egy nagyon szép kultúrházunk, ahol valamikor nagyon gazdag kulturális élet volt, most van némi gondunk ezzel. A szocializmusban épült, hatalmas nagy épület, és a tető folyamatosan beázik, ezzel kínlódnak már második éve, ami komoly problémát okoz. Most is a tél után olyan befolyások voltak, hogy a népszámláláshoz újra rendbe kellett hozni, és hónapok esnek ki. Nem tudjuk egyelőre ezt a konstrukciós hibát földéríteni, nagyobb pénzre lesz hozzá szükség, hogy folyamatosan lehessen a kultúrát istápolni. Van egy óvodánk, ott szintén folynak ilyen jellegű tevékenységek. Most volt az anyák napja, hatalmas, két órás műsorral, részt vett a helyi cserkész szervezet, a helyi iskola és a helyi óvoda. Van egy modern tánc csapat, ami kisiskolásokból áll, mert nálunk egy négy osztályos iskola van, innen toborzódik ez is. A továbbiakban aztán a szomszéd faluba, Nagymagyarra járnak a gyerekek. Van lehetőség, és most a kultúrházat is sikerülni fog rendbe hozni. Ugyanis ez a kultúrház a szövetkezetnek volt a tulajdona. Amikor a falu külön vált, és én lettem a polgármestere, akkor én körbejártam a levéltárakat, és kinyomoztam, hogy mennyi pénzzel járult hozzá a helyi tanács, vagy a nemzeti bizottság ehhez. Kiderült, hogy egyharmaddal, így a téves elnök kénytelen volt egyharmadát átengedni tulajdonjogilag a településnek. Kétharmada még mindig az övé volt, aztán, amikor látta, hogy mennyi pénzt áldozott már rá a település, adta, mert a kultúrház az nekünk kell, a tévesztek már nem nagyon. Formálisan ugyan működik a tévesz, de inkább kft-k működnek, de viszonylag jól, mert a munkanélküliség 5%, maximum 7%, a szomszéd faluban, ahol nagyon sok a roma, ott 40%, de

más településeken is magasabb, mint a miénk. Viszonylag jól együttműködünk a vállalkozókkal, akik tudnak támogatni kulturális és sport aktivitást. Van három focicsapatunk, az ifjúsági az egy rendkívül magas osztály abban a kategóriában. A dunaszerdahelyi járásból 4 település van, ahol ilyen picik csak mi vagyunk egyedül, akik ilyen szintet tudtak elérni, ami eléggé jó. A víz- és gázművesítés megtörtént, a faluban ezzel nincs gond. Folyik a csatornahálózat kiépítése, tavaly hárommillióval, az idén négy millió koronával végezzük el. Szerettünk volna tavaly egy lakásprogramot indítani, bérlakásokat a fiataloknak, de ez nem jött össze, valószínűleg csak a jövő tavasszal tudjuk kezdeni. Az engedély az megvan, csak a pénzügyi háttérrel igyekszünk megteremteni. A sportpályánkkal szemben nyitottunk egy utat, ahol a fiataloknak törvényes, minimális áron adtuk a telkeket, azért, hogy ott maradjanak a faluban. 20 korona/ négyzetméter, ami gyakorlatilag 100 Ft, ennél kevesebbet a törvény nem tett lehetővé. Az iskola és az óvoda most már az önkormányzathoz tartozik, mi vagyunk a főntartói, mi vagyunk az alapítói a törvény értelmében, és nagyon sokat teszünk azért, hogy az iskola hosszú távon iskola maradjon.

– Köszönöm a beszélgetést, azzal, hogy a Csenkeről megjelentetett könyvét az interjúval egy számban mutatjuk be a folyóiratunkban, a Nemzeti Népművelési Központ munkájával pedig – a kulturális témakörben megjelenő kiadványunkkal együtt – egy következő alkalommal foglalkozunk.

Mátyus Aliz

TÖRTÉNELEM ALULNÉZETBEN

Múltunk határhövei. Emlékképek Csenke történetéből. Csenke, 1998.

Magyarországon minden önmagára adó település megjelentette a saját történetéről összeállított kötetét. Rovatot nyithatna a *Szín*, ha csak a töredékükre fel szeretné hívni olvasói figyelmét. (Szívesen nyitna ilyen rovatot. A Főszerk.)

Miért pont ezt a kötetet mutatjuk be?

Túl azon, hogy a rovatban a Visegrádi Négyek közül most Szlovákiával foglalkozunk, és feltett szándékunk az egység minél jobb megismertetése, azért, mert ennek a nemzetiségi kisközségnek identitása megtartásához példaeértékűen tartozik egy magyar nyelvű könyv kiadása. A kötet egyik szerkesztője a polgármester, dr. Kvarda József, megjelenését támogatta Csenke Község Önkormányzata, a Csenkei Pro Cultura Polgári Társulás, és a csenkei székely Nyitott és Demokratikus Társadalomért Polgári Társulás.

Mindenek előtt a községről. Csenke a Csallóközben, Pozsony vármegyében, 1885-től a somorjai járáshoz, ezen

belül a Nagymagyar Körjegyzőséghez tartozott. A trianoni döntés a Csehszlovák Köztársasághoz sorolta. 1938 novemberében az úgynevezett bécsi döntés értelmében visszakerült Magyarországhoz, majd a második világháború után ismét Csehszlovákiához csatolták.

Mint a kötetben található *Krónikások írták* fejezetből kiderül, a községről már a XV. századból találtak említést. A lakosainak és házainak számáról, a település vallási és nemzetiségi összetételéről 1634-től vannak elfogadható és megbízható adatok. E szerint akkor a községben húsz házból, százötven református magyar lakott.

A XIX. századi népszámlálási adatok óta a XX. század közepéig a népesség száma 300-400 között mozog, a húszas években történt betelepítések után is csak mintegy 40 szlovák lakossal. Vallásuk szerint valamennyien katolikusok, csak néhány zsidó vallású akadt közöttük.

Az 1991. évi népszámlálás adatai szerint jelenleg a községben 802 lakos él, közülük kevesebb, mint ötvenen szlo-

VISEGRÁDI NÉGYES

vákok, illetve csehek.

Magyar viszonyok között egy ekkora település az „aprófalvak” kategóriába tartozó, leépülő község, Csenke viszont közösség civil szervezetekkel, amelyek saját „emléktárukból” bocsátottak fényképeket, dokumentumokat a szerkesztők rendelkezésére.

A kötet a község 1995-ben rendszeresített jelképeinek (zászló, címer, pecsét) leírásával indul.

A könyv bár nem jelzi, a továbbiakban mégis jól megkülönböztethető részekre osztható.

Az első rész a község története a régi Magyarországon. Fejezetei: *A Csallóközről; Krónikások írták; A protestantizmus elterjedése; Az első világháború csenkei áldozatai.* A rész korrekt, forrásokon alapuló történeti leírás.

A második rész az első Csehszlovák Köztársaság alatti történésekkel foglalkozik, *Megváltozott viszonyok között* címmel. Sajnos kevésbé tartalmasan és dokumentáltan. Említendő azonban, hogy bár betelepült szlovák hivatalnokok vezették a közigazgatást, a járási hivatal határozatai két nyelven jutottak el a községekbe. Bizonyítja ezt egy 1938 januárjában kelt facsimile-ben közölt dokumentum.

A harmadik rész nagy terjedelemben közöl önálló tanulmánynak is beillő fejezeteket a Magyarországhoz visszacsatolt település 1938-1945 közötti életéről. Bár a község lakói nagy örömmel üdvözölték a magyarokat, az élet – mint a cikkek bizonyítják – nem lett könnyebb. A magyar szociográfia hagyományait követve készült a lakók életszínvonalával foglalkozó *A nyomasztó szegénység; A zöldkeresztes tejakció* című két írás. Ebből kiderül, hogy a 373 lakosú községben 52 családfenntartó vagyontalan, kereset nélküli, családtagjaikkal együtt 168 személy, a teljes lakosság 45 százaléka.

Politológiai érdekesség a *Hangulatjelentések, megtorlások* című írás, amelyből kiderült, hogy a magyar közigazgatás bizalmatlanul kezelte a lakosságot, rendszeres, szigorúan bizalmas kötött vázlat szerinti „állambiztonsági” (!) jelentéseket küldött feljebbvalóinak. Érdekes volna utána nézni, hogy ez a kötelezettség az egész országban rendszeresítve volt, vagy csak a visszacsatolt területeket tüntették ki figyelmükkel. Az *Idegen földön, idegen érdekek szolgálatában* a második világháborúban való részvételről szól.

A közigazgatás egy évtizede a 1939-45 közötti magyar, valamint a 1945-49 közötti szlovák közigazgatás tevékenységének dokumentumokon keresztül történő bemutatása. Ez az írás vezet át a negyedik részhez, amely *A jogfosztottság éveiről*, az állampolgárságtól való megfosztásról, a Magyarországra való telepítésről, a Csehországra való deportálásról szól, amely mintegy ötven családot érintett. De más megtorló intézkedések is voltak, például kényszermunkára ítélték egyeseket. A *csenkei iskola másfél évtizedes történelme* című írásból kiderül, hogy a harmincas évek közepén az első Csehszlovák Köztársaságban alapított községi iskola nyelve magyar volt. 1945-ben azonnal megváltoztatták az oktatás nyelvét, szlovák tanítók

jöttek, a gyerekek rettenetes eredményeket produkáltak, hisz csak ez lehet az eredménye annak, mint a cikk címe jelzi, *Amikor a tanító és tanuló nem érti a másik nyelvét.*

Az ötödik rész önálló tematikus írások gyűjteménye. A *Szent Flórián katonái* a helyi tűzoltó egyesületről, *A község vadászati jogainak bérbeadásáról*, a *Művelődés nélkül nincs műveltség* címmel pedig a község közművelődéséről szólnak a húszas évektől mindmáig.

A kötet érdemi részét statisztikai összefoglaló *A település lakosság a számok tükrében* zárja.

A könyv függeléke érdekes, fénymásolatban közölt dokumentumok gyűjteménye. Olvashatunk itt községi szabályrendeleteket, az oktatásügy, a kultúra, az egészségügy, szociális gondoskodás, segélyezés dokumentumait. Megismerkedünk a tűzrendészet, a honvédelem, a levéttel összefüggő határozatokkal. A község gazdasági életét jellemzik az iparendélyezés, a földművelés, állattartás, vadászat hivatalos dokumentumai.

A László-Bencsik Sándor által kitalált címet „kölcson véve” a kötet a szó szoros értelemben vett „TÖRTÉNELEM ALULNÉZETBEN”.

Andrássy Mária

